

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ВІСНИК

ЛЬвівський державний економічний університет

наука

економіка

виробництво

№ 2(14)

2000

Видання за чотвертю

*Засновник і видавець***ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

червень 2000 р.

№2 (14)

Науковий журнал

“Вісник” видається з

березня 1997 року

Реєстраційний номер

Свідоцтва

ХК № 445

Затверджено на засіданні Вченої ради університету. Протокол №11 від 26.06.2000 р.

Редакційна колегія**Сіроштан М.А.** (головний редактор)

Афанасьєв М.В.

Григорян Г.М.

Грицьова В.М.

Дікань Л.В.

Дороніна М.С.

Журавльова І.В.

Клебанова Т.С.

Кобрін В.М.

Кожанова Є.П.

Левикін В.М.

Малярєвський Ю.Д.

Молдавський А.А.

Назарова Г.В.

Орлов П.А.

Пономаренко В.С. (заст. головного редактора)

Пушкар О.І.

Годика Ю.М.

Українська Л.О.

Хміль Т.М.

Хохлов М.П.

*Учредитель и издатель***ХАРЬКОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

июнь 2000 г.

№2 (14)

Научный журнал

“Вестник” издается с

марта 1997 года

Регистрационный номер

Свидетельства

ХК № 445

Редакція ВІСНИКА

Зав. редакцією СЕДОВА Л.М.

Редактори: СЕДОВА Л.М.

АНТОНЕНКО Р.В.

Технічний редактор ВЯТКІНА О.С.

Комп'ютерна верстка ВЯТКІНА О.С.

Адреса видавця: 61001

Україна, Харків, пр. Леніна, 9а

Телефони: (0572)

30-23-04 — гол. редактор

40-92-41 — редакція

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей

При передрукуванні матеріалів посилання на “Вісник” обов'язкове

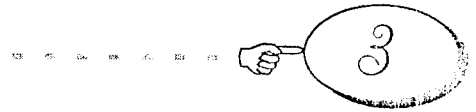
*Підписано до друку 26.06.2000 р.**Формат 60x90 1/8. Папір ТАТРА.**Ум.-друку.арк. 13,0 Обл.-вид.арк. 14,95**Тираж 500 прим. Зам. №241**Ціна договірна*

---

*Надруковано з оригінал-макета на Riso-6300**Видавництво ХДЕУ, 2000*

Содержание

МЕХАНИЗМ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

<i>Орлов П.А.</i> Некоторые аспекты стимулирования развития совместных предприятий с иностранными инвестициями в Украине	5
<i>Куркин Н.В.</i> Создание организационно-правовых механизмов развития приватизационных процессов	7
<i>Евтушенко С.А.</i> Изменение инвестиционного климата и инвестиции в основной капитал	11
<i>Кондусова Л.Ф.</i> Формирование обязательных резервов коммерческого банка	12
<i>Азаренкова Г.М.</i> Стандартизация бухгалтерского учета: современные тенденции и перспективы регулирования	14
<i>Неговелов О.В.</i> Инвестиции в Украине: проблемы и пути их решения	16
<i>Поддубная Л.И.</i> Внешняя торговля Украины и императивы ее структурных изменений	17
<i>Бережная Е.Б.</i> Деструктивные направления в сфере труда как следствие государственной кадровой политики	20
<i>Мартыненко М.В.</i> Особенности управления в сфере социальных услуг	22
<i>Буцкая И.О.</i> Исследование источников реальных инвестиций, направляемых на техническое перевооружение предприятий различных форм хозяйствования Харьковской области	24
<i>Наумов О.Б., Сухомлин А.С.</i> Эффективність створення виробництв первинної обробки вовни у місцях виробництва сировини	25
<i>Астахова І.Е.</i> Специфіка дослідження ринку ліцензій	27
<i>Шаповалова О.В.</i> Економічний зміст поняття "інвестиції"	28
<i>Гринева В.Н., Руденко Е.И.</i> К вопросу о создании негосударственных пенсионных фондов	30
<i>Апилат Е.В.</i> Формирование индустрии туризма — основное направление повышения качества обслуживания туристов	32
<i>Пелченко А.П.</i> Методика оценки затрат на подготовку специалиста	33
<i>Ахламов С.Г.</i> Вопросы оценки уровня жизни населения крупного города	34
<i>Гончаренко В.В.</i> Вдосконалення банківського законодавства та створення умов для відродження в Україні кооперативних банків	36
<i>Величко В.В.</i> Регіональні аспекти торговельно-економічного співробітництва між Україною і Китаєм	39
<i>Нестеренко Р.А.</i> Жизненный цикл кризиса	42
<i>Казарина И.Ю.</i> Основные тенденции и противоречия развития внешней торговли Украины	44
<i>Курочкин К.С.</i> Оценка приоритетности инновационных проектов в условиях стратегического маркетинга	45
<i>Амосов О.Ю.</i> Шляхи подолання екстернальності товаровиробників як суб'єктів ринкових відносин	47
<i>Кулийчук В.И.</i> Модель мотивационной структуры рабочих	49

ЭКОНОМИКА ПРЕДПРИЯТИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВОМ

<i>Коршунов В.И.</i> Теоретические аспекты разработки стратегии маркетинга на предприятии	51
<i>Хохлов Н.П., Горобинская М.В.</i> Реинжиниринг как концепция и организационный фактор снижения фондоемкости производства	54
<i>Пушкарь А.И., Потрашкова Л.В.</i> Концептуальные основы модели управления производственно-экономическими системами на основе показателя добавленной стоимости	56

содержательных, так и в формальных терминах) только совокупностью моделей, отражающих различные стороны поведения семей в сфере удовлетворения своих потребностей.

Заключительный этап построения системного описания уровня жизни является необходимой предпосылкой разработки системы экономико-математических балансовых моделей, позволяющих выявить рассогласования и диспропорции между важнейшими подсистемами уровня жизни.

Система балансовых моделей включает в себя следующие балансы:

интегрированный баланс предложения и потребностей, определяющих директивное направление развития в области повышения уровня жизни населения на территории;

интегрированный баланс предложения и спроса (доходов), являющийся важнейшим в системе балансовых моделей, поскольку отражает одну из фундаментальных пропорций рыночной экономики;

интегрированный баланс предложения и потребления, позволяющий получить структуру и объем благ и услуг, которые не реализуются по тем или иным причинам (низкое качество благ и услуг, нерациональное районирование завоза материальных благ в торговую сеть и т. д.). Этот баланс необходим для принятия решений по перераспределению ресурсов. Он позволяет строить дифференцированные по группам семей балансы потребностей и предложения, потребностей и потребления, спроса и потребления (балансы доходов и расходов семей).

Разработав, таким образом, систему балансовых моделей, в работе получен инструмент оперативного выявления проблемных ситуаций, порождаемых рассогласованием между текущим и желаемым состоянием объекта.

Наличие этой информации позволит следить за изменениями спроса, оперативно перестраивать структуру и изменить объемы предложения, а затем и производства благ и услуг. Это даст возможность значительно уменьшить имеющиеся потери из-за незнания спроса.

Данные о размерах и структуре неудовлетворенных потребностей, с одной стороны, и, соответственно, об излишках благ и услуг — с другой, являются необходимой, но недостаточной базой для принятия решений по управлению уровнем жизни населения. Для этого их необходимо еще сравнить с данными по обеспечению населения накопительными фондами потребительского назначения, мощностями отраслей по производству потребительских благ и обслуживанию населения, возможностями по привлечению со стороны благ и услуг с тем, чтобы составить правильное представление о значении рассогласований в уровне жизни и необходимых шагах по их уменьшению и ликвидации.

В зависимости от задач, стоящих перед хозяйством, можно выбрать различные варианты по ликвидации возникших рассогласований, при этом горисполком получает возможность обоснованно перераспределять часть прироста благ.

Литература: 1. Пятакова Ф.С. Личное потребление: региональные аспекты и планирование. — К.: Наукова думка, 1984. — 124 с. 2. Ахламов С.Г., Тарпан Р.С. Процедуры принятия решений в рамках СППР в управлении городом. /Препр. Инт. НАН Украины. Ин-т кибернетики им. Глушкова. — К., 1996. — 20 с. 3. Рейцин В.Я. Модели планирования уровня жизни. — М.: Экономика, 1987. — 216 с.

ВДОСКОНАПЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ В УКРАЇНІ КООПЕРАТИВНИХ БАНКІВ

УДК 334.2:339.7

Гончаренко В.В.

Кооперативні банки й інші кооперативні фінансові установи займають вагоме місце у фінансово-кредитних системах багатьох країн світу. В залежності від рівня економічного розвитку і специфіки національного законодавства в кожній країні вони мають свої особливості. В одних країнах — це невеликі самостійні організації, що надають певний набір фінансових послуг, в інших — фінансові установи, які зовні мало чим відрізняються від комерційних банків, в третій — це досить потужні, багаторівневі фінансові системи, що надають широкий спектр банківських послуг, в четвертих — знаходяться десь посередині і займають проміжне місце між банками та іншими фінансовими установами, в п'ятих — одночасно існує декілька різновидів кооперативних фінансово-кредитних установ.

В більшості країн кооперативні фінансові установи надають лише фінансові та пов'язані з ними послуги, але в окремих державах вони додатково здійснюють товарні операції чи є універсальними кооперативами з фінансово-кредитними функціями. Все це залежить від рівня розвитку фінансово-кредитної системи країни, традицій національного кооперативного руху і особливостей національного законодавства.

Кооперативні банки є фінансовими кооперативами і в різних країнах (в залежності від історичних традицій національного кооперативного руху та особливостей законодавства) мають багато різновидів та зустрічаються під різними назвами: "Volksbanken", "Raiffeisenbanken", "DG Bank" — в Німеччині; "Rabobank" — в Нідерландах, "Credit Agricole" та "Credit mutuel" — у Франції, "Cooperative Bank" (кооперативний банк) — в Індії, Уганді та в багатьох інших країнах, "Bank for cooperatives" (банк для кооперативів) — у США, "Credit Union" (кредитна спілка) — в США, Канаді, Великобританії, Кореї, Австралії та багатьох інших країнах; "Spoldzielca Kasa Oszczednosciowo-Kredytowa" (спільна ощадно-кредитна каса) та "Kasa Krajowa" — у Польщі; "Caisses populaires" (народна каса) — в провінції Квебек (Канада); "Credit mutuel" (взаємний кредит) — в Перу та багатьох інших країнах, "Cooperativas de Ahorro y Credito" (ощадно-кредитний кооператив) — у багатьох країнах Латинської Америки. Крім цього, кооперативні банки зустрічаються під такими назвами: народний банк, взаємний банк, товариство взаємного кредиту, кредитне товариство, ощадно-позикове товариство (спілка, асоціація), фінансовий кооператив, сільська каса, райфайзен-каса, каса взаємодопомоги тощо.

Для України кооперативні організації у банківській сфері поки що є маловідомим поняттям, яке дуже рідко можна почути не тільки серед банкірів, а й у наукових дискусіях. Така ситуація стала наслідком недосконалості українського банківського законодавства.

Прийнятий у 1991 році закон України "Про банки та банківську діяльність" передбачав можливість виник-

нення та розвитку в Україні лише комерційних банків. Незважаючи на те, що закон начебто створював умови для виникнення банків "різних видів і форм власності" (ст. 1), але в інших статтях (ст. 2, 22, 23) Закону зазначалось, що банки можуть створюватися на акціонерних або пайових засадах і мають керуватись у своїй діяльності законодавством України про акціонерні товариства та інші види господарських товариств. Таким чином, в Україні була сформована банківська система що складається лише з комерційних банків, створених у вигляді господарських товариств. Крім двох державних банків, 125 банків мають юридичну форму відкритого акціонерного товариства, 53 — закритого акціонерного товариства і 31 — товариства з обмеженою відповідальністю.

Не піддаючи сумніву надзвичайно важливе значення системи комерційних банків як фінансової основи ринкової економіки, слід зазначити, що банківська система України без розвинutoї мережі кооперативних банків є "однобокою" і не може вважатись повноцінною.

Для розуміння надзвичайно важливої ролі кооперативних банків та інших кредитних кооперативів у фінансово-кредитній системі держави необхідно розглянути особливості цих специфічних фінансових установ у порівнянні з традиційними комерційними банками.

Будь-який комерційний банк незалежно від його організаційно-правової форми є і завжди залишатиметься формою підприємницької діяльності у кредитно-фінансовій сфері. В зв'язку з цим **власники та клієнти** комерційного банку завжди будуть являти собою дві різні групи осіб, які мають різні, іноді діаметрально протилежні інтереси. Всі важливі управлінські рішення стосовно діяльності комерційного банку приймаються його власниками. Кількість голосів кожного власника пропорційна частці вкладеного в діяльність банку капіталу. Прибуток як мета і результат діяльності банку отримується також тільки власниками. Клієнти комерційного банку мають право лише користуватися послугами, умови яких встановлюються власниками банку чи їхніми представниками. Якщо клієнта не влаштовують ці умови, він має право скористатись послугами інших комерційних банків, у яких умови послуг також встановлюються власниками або їхніми представниками. Але якщо умови жодного банку повністю не задовольняють клієнта, він буде змушений обрати один банк, "трохи кращий з усіх" і користуватися його послугами.

Іншою характерною рисою будь-якого комерційного банку є те, що його головна мета — отримання максимального прибутку від своєї діяльності. Всі комерційні банки створюються і працюють заради цієї мети. Ті численні різноманітні активні та пасивні операції, які здійснюються банками для своїх клієнтів, мають значення для власників банку лише з однієї точки зору: як вони сприяють максимізації прибутку банку. Для комерційного банку не має принципового значення, яке цільове призначення матимуть позичені клієнтам кошти і який ступінь ризику бере на себе клієнт при операціях з позиченими коштами. Для комерційного банку головне — отримання достатніх гарантій, що позичена сума і відсотки по ній клієнтом будуть вчасно сплачені.

Для власників комерційного банку ефективність його діяльності визначається відношенням між абсолютною величиною чистого прибутку і величиною статутного (акціонерного чи пайового) капіталу. Чим вище це

співвідношення, тим краще виконує свою функцію банк для власників, тим більша сума дивідендів буде розподілена між власниками банку, пропорційно частці кожного в акціонерному (пайовому) капіталі банку. І якщо комерційному банку вдалось досягти виплати певного рівня дивідендів на одну акцію (пай), він ніколи свідомо не почне здійснювати такі банківські операції, які б могли призвести до зниження цього показника.

З одного боку, комерційні банки прагнуть залучати кошти під якомога менший відсоток. Але в цьому напрямку можливості банку обмежуються об'єктивними факторами фінансового ринку і мало залежать від нього. В окремих випадках з метою швидкого залучення додаткових фінансових ресурсів чи боротьби з конкурентами банки навіть піднімають процентні ставки на залучені кошти. Але така фінансова політика ніколи не може стати довгостроковою фінансовою стратегією комерційного банку, бо суперечить головній меті його діяльності.

З іншого боку, комерційні банки прагнуть надавати кредити під якомога більший відсоток і брати якомога більшу плату за інші банківські послуги. Але ці прагнення банку також обмежуються цілим рядом об'єктивних умов, головними з яких є пропозиція відповідних послуг на фінансовому ринку та регулюючі механізми центрального банку.

Таким чином, комерційний банк — це фінансово-кредитна установа, створена обмеженою групою юридичних і (або) фізичних осіб для надання фінансових послуг іншим особам з метою отримання максимального прибутку на вкладений в організацію цієї діяльності капітал. Комерційний банк є організаційною формою підприємництва у фінансовій сфері.

Кооперативний банк — це фінансово-кредитна установа, яка надає такі ж послуги, що й комерційний банк, але має принципово іншу неприбуткову економічну природу та мету діяльності. Кооперативний банк створюється групою осіб для самозабезпечення фінансовими послугами. У зв'язку з цим метою діяльності кооперативного банку є не отримання максимального прибутку, а створення засновникам та всім, хто виявить бажання приєднатись до них, більш вигідних умов отримання банківських послуг в порівнянні з тими умовами, що діють на фінансовому ринку. Кооперативний банк — це організаційна форма взаємодопомоги у фінансовій сфері.

Надаючи майже однаковий перелік фінансових послуг, кооперативні банки суттєво відрізняються від комерційних банків специфічними кооперативними принципами своєї діяльності:

по-перше, власниками кооперативного банку є всі його клієнти. Особа, що стає членом кооперативного банку для того, щоб користуватись його послугами, одночасно стає його власником;

по-друге, кооперативні банки надають кредити та інші фінансові послуги виключно своїм членам. Кооперативний банк не надає послуг особам, що не є його членами;

по-третє, кооперативний банк дотримується кооперативного принципу "відкритих дверей", згідно з яким членство в кооперативній організації є добровільним та доступним для всіх, хто готовий взяти на себе відповідальність, пов'язану з членством, і відповідає вимогам, закріпленим у статуті. В зв'язку з цим кооперативний банк не має фіксованого членства, кількість членів не є сталою величиною і постійно зростає;

по-четверте, управління в кооперативному банку здійснюється на демократичних засадах за принципом "один член — один голос" незалежно від суми коштів, внесених до капіталу банку. Всі члени кооперативного банку мають рівні права. Засновники не мають жодних виключних прав та привілеїв у прийнятті рішень та користуванні послугами кооперативного банку;

по-п'яте, кооперативний банк діє на принципах демократичного самоврядування. Вищим органом управління є загальні збори членів, на яких кожен член банку має один голос. Загальні збори обирають органи управління банку (раду директорів чи правління) та контролю (ревізійну комісію чи надзірну раду), які є підзвітними загальним зборам і, як правило, працюють на громадських засадах. Для професійного ведення діяльності банку і реалізації наміченої фінансової політики представницькі органи управління створюють виконавчу дирекцію, яка складається із штатних працівників з відповідною професійною підготовкою;

по-шосте, членство в кооперативному банку має особистий характер і не може передаватися іншим особам чи у спадок. Прийом в члени здійснюється на підставі особистої заяви в порядку, передбаченому статутом;

по-сьоме, метою діяльності кооперативного банку є не отримання прибутку, а забезпечення своїх членів максимальним набором фінансових послуг на найвигідніших для них умовах. В той час, як комерційні банки прагнуть отримати максимальний прибуток за рахунок залучення коштів під якомога нижчі ринкові відсотки і надання їх у кредит під найвищі відсотки, кооперативний банк має протилежну мету — надати кредит під якомога нижчий відсоток і збільшити нарахування на вклади, забезпечивши при цьому дотримання всіх встановлених обов'язкових фінансових нормативів. Кооперативний банк прагне до надання послуг за цінами та розцінками на рівні собівартості;

по-восьме, капітал кооперативного банку формується за рахунок внесків членів, які поділяються на три великі групи: вступні, пайові та цільові. **Вступний внесок** сплачується одноразово при вступі до банку та при виході з нього не повертається. Ці кошти, як правило, спрямовуються до резервного фонду банку.

Пайові внески поділяються на обов'язкові та додаткові. *Обов'язковий пайовий внесок* (обов'язковий пай) є умовою членства і вноситься одноразово або частками до досягнення встановленої величини. Він повертається лише при припиненні членства. *Додаткові пайові внески* можуть вноситись за бажанням члена та повертатись на визначених статутом умовах. Кооперативний банк може встановити обмеження щодо кількості додаткових пайових внесків, які може мати один член. Пайові внески спрямовуються до пайового фонду банку, який використовується для здійснення статутної діяльності. На пайові внески можуть нараховуватись дивіденди, розмір яких, як правило, обмежується законодавством чи статутом.

Цільові внески вносяться на умовах та в порядку, визначеному статутом чи рішеннями органів управління кооперативного банку. Кошти цільових внесків можуть спрямовуватись на здійснення статутної діяльності чи потреби кооперативу і за певних умов повністю або частково повертатись членом;

по-дев'яте, члени кооперативного банку несуть відповідальність за його зобов'язаннями. Ця відповідальність може бути обмеженою чи необмеженою.

Обмежена відповідальність має місце, коли член кооперативу відповідає за його зобов'язаннями в межах встановленої статутом чи законом грошової суми, яка в більшості випадків є кратною величині пайового внеску (паю). Найрозповсюдженішим розміром обмеженої відповідальності є один (обов'язковий) пай.

Необмежена відповідальність має місце, коли члени кооперативу відповідають за його зобов'язаннями своїм особистим майном. Цей вид відповідальності був особливо розповсюджений в XIX ст. на початковому етапі розвитку кооперативного руху; зараз майже не застосовується.

Таким чином, кооперативні банки, як і всіх інших справжніх кооперативів, є неприбутковою за своєю природою. В зв'язку з цим в більшості країн світу кооперативи мають статус неприбуткових (non-profit) організацій, не обкладаються податком на прибуток (дохід) та звільняються від багатьох державних і місцевих податків та зборів. Найбільш суттєві відмінності кооперативних і комерційних банків наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Головні відмінності кооперативних і комерційних банків

Ознака	Кооперативні банки	Комерційні банки
1	2	3
Соціальні цілі	Взаємодопомога членів, економічний самозахист на ринку фінансових послуг	Немає
Економічні цілі	Скорочення витрат членів на отримання фінансових послуг, створення умов членом для нагромадження заощаджень та збереження їх від інфляції	Отримання прибутку власниками від надання фінансових послуг клієнтам
Статус	Неприбуткова організація	Підприємницька організація
Організаційна форма	Кооператив	Господарське товариство (акціонерне, з обмеженою відповідальністю), приватна фірма
Управління	Демократичне. Кожен член має право одного голосу незалежно від частки в пайовому капіталі	Приватно-групове. Кількість голосів пропорційна частці в статутному капіталі
Власники	Всі члени незалежно від часу вступу. Кількість власників не обмежується. Членство відкрите з тенденцією до постійного зростання	Засновники та акціонери. Кількість фіксується в момент заснування. Існує тенденція до обмеження кількості власників
Клієнти	Виключно члени-власники	Переважно особи, що не є власниками
Види послуг, що надаються	Всі види фінансових послуг, великий набір нефінансових послуг	Всі види фінансових послуг, окремі нефінансові послуги
Пріоритетні сектори	Сільськогосподарський, дрібний бізнес, домашнє господарство	Велика промисловість, торгівля, менше — домашнє господарство
Капітал	Початковий пайовий капітал є порівняно невеликим, але постійно зростає за рахунок нових членів	Статутний капітал фіксується при створенні, є порівняно великим та незмінним

Продовження табл. 1

1	2	3
Тенденції розвитку	Побудова "піраміди" (знизу-вверх) (місцеві банки — регіональні банки — Національний кооперативний банк)	Створення "сітки" (зверху-вниз) — банк — відділення — філії
Законодавче регулювання	Кооперативне та (або) спеціальне чи банківське законодавство	Підприємницьке та банківське законодавство
Державна підтримка	У вигляді звільнення від податків, надання пільгових державних кредитів, субсидій тощо	Як правило, лише у вигляді створення сприятливого законодавчого середовища
Державний нагляд	Окремим державним агентством чи окремим підрозділом Міністерства фінансів або Центральним банком	Центральним банком

Відродження кооперативних установ у фінансово-кредитному секторі України розпочалось із прийняттям указу Президента України №377/93 від 20.09.1993 р., яким було затверджено "Тимчасове положення про кредитні спілки в Україні". Аналіз діяльності майже 90 спілок, які входять до складу Національної асоціації кредитних спілок України (НАКСУ), показує, що перспектива їхнього ефективного розвитку є неможливою без створення ними власних фінансових об'єднань різних рівнів (обласних, регіональних, національного). Ці установи фактично будуть кооперативними банками, об'єднаними в єдину кооперативну фінансову систему. Обласні та регіональні кооперативні банки мають бути побудовані як кредитні спілки з можливою участю сільськогосподарських кооперативів та приватних товаровиробників аграрного сектора. Національний кооперативний банк мав би виконувати функцію фінансового об'єднання обласних і регіональних кооперативних банків, створюючи можливість переливання фінансових ресурсів у межах кооперативної фінансової системи.

Створення кооперативних банків передбачається проектом нового закону України "Про банки та банківську діяльність". Але для практичної реалізації цієї можливості в законі недостатньо чітко відображені особливості діяльності цієї специфічної фінансової установи, а окремі його моменти роблять неможливими реальне створення та функціонування кооперативних банків, тому що:

1. Організаційно-правовою формою банку обра-на акціонерна форма. Кооперативний же банк має пайову, а не акціонерну природу.

2. В проєкті йдеться про те, що кооперативний банк здійснює свою діяльність у порядку, "передбаченому Законом про кооперацію". Посилання на Закон про кооперацію є некоректним через його відсутність (в Україні немає загального закону про кооперацію, а є лише спеціальні галузеві закони: "Про споживчу кооперацію" та "Про сільськогосподарську кооперацію"). Крім цього, навіть якби такий закон і існував, його норми б закладали протиріччя із законом про банки (вимоги щодо фінансових нормативів, приміщення, механізмів регулювання тощо).

3. Виглядає дискусійною встановлена мінімальна кількість учасників кооперативного банку (не менше 100 осіб). Ця величина не має економічного обґрунтування.

4. Закладений в Законі механізм функціонування банківських груп не надає можливості формування повно-

цінної системи кооперативного кредиту, яка має будуватись не зверху-вниз ("сітка"), а знизу-вверх ("піраміда").

5. Незрозумілим є підхід, згідно з яким "органи місцевого самоврядування мають право створювати комунальні банки **на кооперативних засадах**" (ч.5, ст.7 Закону).

6. Стосовно надання ліцензії на здійснення банківської діяльності, то теза про те, що "жодна особа не має права здійснювати діяльність по залученню вкладів від інших осіб без отримання банківської ліцензії", призведе до ускладнень у діяльності досить великої на сьогодні групи кооперативних фінансово-кредитних установ — кредитних спілок, які за шість років свого відродження вже встигли зайняти суттєве місце у кредитно-банківській системі України.

7. Невирішеним залишається питання формування капіталу кооперативними банками. Варіанти створення статутного капіталу (25 млн.грн. як для комерційних банків чи 500 тис.грн. як для фінансово-кредитних установ) для кооперативних банків не можуть бути застосованими.

У зв'язку з цим для вдосконалення банківського законодавства України щодо кооперативних банків необхідно: врахувати викладені вище недоліки проєкту нового закону України "Про банки та банківську діяльність" при його доопрацюванні;

особливості діяльності кооперативних банків детально описати в окремому розділі Закону або окремому Законі "Про кооперативні банки";

забезпечити можливість створення не тільки окремих кооперативних банків, а й цілісної багаторівневої кооперативної банківської системи;

створити умови для включення кредитних спілок до кооперативної банківської системи.

Наведені вище заходи дозволять суттєво вдосконалити українське банківське законодавство та створити реальні умови для відродження в Україні національної системи кооперативного кредиту.

Література: 1. Гончаренко В.В. Кредитні спілки і кооперативні банки та особливості їх розвитку в Україні. //Вісник НБУ. — 2000. — №1. — С. 47-50. 2. Гончаренко В.В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика. — К.: Наукова думка, 1997. — 240 с. 3. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація. Форми економічної самопомогі сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика). — К.: Глобус, 1998. — 330 с.

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ І КИТАЄМ

УДК 339.5(447+510)

Величко Е.В.

Зовнішньоекономічна політика України спрямована на формування нового національного зовнішньоторговельного режиму з подальшою інтеграцією у світове господарство. В Україні формується система зовнішньоекономічних пріоритетів за регіональним принципом (співробітництво з ЄС, політика щодо країн СНД, зовнішньоекономічні зв'язки з країнами Центральної та Східної Європи, співробітництво з США і Канадою, країнами Латинської Америки).